

## ДА ЗНАЕМ И ДА ПОМНИМ ПОВЕЧЕ ЗА...

Соня Крънчева

Средно училище „Братя Петър и Иван Каназиреви“, Разлог

**„Ние трябва да опитаме да предотвратим случването на жестокости отново в света. Хората трябва да се обединяват в беда. Излагането на един човек е равно на излагане на риск на всички!“**

Олга Ленгиел

В настоящия доклад бих искала да представя участието си в обучителен семинар на тема „Холокост и социална справедливост“, организиран от Мемориалната библиотека в Ню Йорк през лятото на 2016 година. На семинара бях заедно с колегата Драгомир Дачев от Велико Търново по покана от Борда на директорите на фондация „Олга Ленгиел“ след участието ни в семинар на тема „Поуки от миналото - действия на бъдещето“ в Благоевград през 2015 година.

Обучението, посветено на Холокост и социалната справедливост, бе проведено в периода от 18 юни до 2 юли 2016 година в Мемориалната библиотека в Ню Йорк, САЩ. В продължение на близо три седмици имах възможност да бъда сред още 23 американски колеги от различни щати в САЩ и да се запозная с различни практики и педагогически подходи при преподаването на темата за Холокост и социалната справедливост в училище. Мемориалната библиотека представлява неправителствена организация, създадена от Олга Ленгиел - оцеляла по време на Холокоста и живяла в Ню Йорк до края на живота си. Като цяло фондацията има за цел да развива професионално учителите по история като набляга на теми като Холокост, геноциди в миналото и настоящето, човешки права. Всяка година тя организира семинари в САЩ и в Европа - засега в Румъния, Австрия, България, а от тази година и в Гърция.

Семинарите на Мемориалната библиотека са изградени на уникална методология. Тя фокусира вниманието на учителите в няколко направления - възможността да се проучва темата в различни насоки - история, литература, кино, музика и изобразително изкуство, да се пише под формата на рефлексии, изразяване на емоционалност, да се учи в атмосфера, различна от традиционната зала, а на запомнящи се места - музеи, исторически места. В края на семинара всеки участник има възможност да стане член на TOLI's Holocaust Educators Network (HEN) и да използва всички стратегии, материали и идеи за своята работа.

Основните акценти на обучението по време на семинара в Ню Йорк бяха насочени към представяне на термина Холокост в съвременните проучвания и литература, погледа към темата от различен ъгъл и преекспониране на преподаването на темата през призмата на човешките права. Лекторите на обучението бяха предимно университетски преподаватели от Сити колидж, Ню Йорк като Сондра Пърл и Дженифър Лемберг, Елизабет Еделстиен - директор на Музея на еврейското наследство в Ню Йорк, Ървинг Рот - оцелял от Холокост, Миша Франке - специалист по концентрационни лагери, Оана Нестиан-Санду - специалист по човешки права, Стийв Ауснит - член на Борда на директорите на Мемориалната библиотека, Мехназ Африди - Директор на Холокост и геноцид в Манхатън Колеж, автори на книги като Александра Запрудер, Ан Киршенер, Джудит Пърл Хирш и други.

Интересни насоки на работа, които на мен лично ми направиха впечатление, бяха свързани с различни насоки на работа. На първо място - интерактивността, която се оказа по-различна и по различен начин приложена на практика. В голяма част от времето на семинара всички участници работехме по предварително разделени групи по теми и нашата задача беше разделена в няколко насоки - предварителна изследователска работа по поставена задача и представяне пред другите членове на групата и задача, свързана с общ извод и намиране на нови начини за решаване на проблема или споделяне на различен опит. Част от семинарните занятия се провеждаха в залата на Мемориалната библиотека, но всички останали бяха „на терен“ - в различни музеи или места в Ню Йорк, където всички участници имахме възможност да се докоснем до документи, артефакти и спомени на оцелели или писма на загинали по време на Холокоста. Лично на мен силно впечатление ми направи „обратната връзка“ след занятията или в края на всеки ден. Това представлява писане на рефлексии под формата на писма, размишления, стихове или просто разказ за деня и емоциите, възнанията, които всички са преживели. В края на семинара всеки един от участниците имаше възможност да обсъди нови насоки за работа през предстоящата година. Така се стигна до реализирането на проект „Да помним и да знаем“. Благодарение на предоставената финансова подкрепа от Мемориална библиотека, Ню Йорк, проектът бе реализиран в Средно училище „Братя Петър и Иван Каназиреви“ в Разлог с 80 ученици на доброволен принцип от 9 до 12. клас, които членуват в училищния клуб „Памет“ в периода от септември 2016 до края на май 2017 година.

Целите на проекта са свързани със:

- запознаване на учениците с живота на евреите и техните традиции, обичаи преди и по време на Втората световна война;
- да се направи сравнение между живота на евреите по време на войната в Европа и тези на българските евреи;
- основна цел е да покаже на учениците как се стига до спасяване на българските евреи и кои са причините евреите от Македония и Егейска Тракия да бъдат депортирани до концентрационните лагери;
- запознаване на учениците с международните дни, посветени на расизма, антисемитизма и ксенофобията.

В работата по проекта учениците имаха възможността да посетят автентични места /музеи, синагога, паметници/, да се запознаят с еврейска култура и традиции с цел обогатяване на знанията им за различната култура, да използват новите технологии при работа, за да проучват, да оформят различни презентации и развият умения за работа с ИКТ, както и умения за писане на статии, доклади, стихове или ретроспекции на български или английски език. Дейностите на проекта бяха разнообразни, а финалните продукти бяха свързани с развиване на творческото мислене на учениците, успешно съчетано с уменията за развиване на ИКТ умения. Всички финални продукти са публикувани на сайта на проекта - [www.daskalo.com/sonyakrancheva](http://www.daskalo.com/sonyakrancheva), в секцията на проекта Let us know and remember. Това са електронни книги, посветени на правото на избор, свободата на личността и размишления за независимостта и правото на живот. Електронните книги са написани на български и английски език, като с това се цели развиване на умения за изразяване на мнение на различни езици под формата на есета.

Като ръководител на проекта смятам, че работата на учениците бе изключително пълноценна и ползотворна. Като цяло работата по проекти е начин да накараме учениците да изследват, да анализират и да бъдат единни. Това им дава възможност да бъдат креативни, да покажат своите възможности и да се стремят да покажат най-доброто. Самите те изразяват желанието си да продължат да работят по подобни проекти, защото са интересни, мотивиращи и ги ангажират с актуални теми. Учениците споделят, че когато работят в екип, това дава повече резултати, кара ги да се чувстват част от общото и да бъдат по-отговорни и сериозни.

Бъдещите насоки за работа на клуб „Памет“ в Средно училище „Братя Каназиреви“ са свързани с работа по актуални проблеми, посветени на Холокост и

социалната справедливост - сравнение на политиката спрямо българските евреи и евреите под българска администрация, участие в различни инициативи и конкурси, посветени на темата, както и работа с по-малки ученици с цел запознаването им с темата. Клуб „Памет“ продължава да акцентира, че историята е важна и има значение и в настоящето.